

Іщенко О. Л., Логачевська С. П.

УКРАЇНСЬКА МОВА.

БУКВАР

1 КЛАС

Частина 1

Видавництво «Літера ЛТД»

2018

Зміст

<i>Тема тижня «Я їду до школи»</i>	6
Навіщо ходити до школи Усне і писемне мовлення. Речення. Слово Речення. Слово. <i>Хто? Що?</i> Речення. Слово. <i>Хто? Що? Що робить?</i>	
<i>Тема тижня «Я пізнаю світ»</i>	14
Речення. Слово. <i>Який? Яка? Яке? Які?</i> Речення. Слово. Склад Склад. Наголос. Наголошені і ненаголошені склади	
<i>Тема тижня «Мій вільний час»</i>	20
Речення. Слово. Склад. Наголос Звуки мовні і немовні Мовні звуки Звуковий аналіз слів. Звуки і букви	
<i>Тема тижня «Я на вулиці»</i>	26
Літери А, У, Е	
<i>Тема тижня «Осінь»</i>	32
Літери О, И, І	
<i>Тема тижня «Моя сім'я»</i>	38
Літери М, Т Звуки голосні і приголосні	
<i>Тема тижня «Мій дім. Хто де живе»</i>	44
Літери Д, Н Тверді та м'які приголосні звуки	
<i>Тема тижня «Доглядаю за домашніми улюбленцями»</i>	50
Літери К, С	
<i>Тема тижня «Що я їм»</i>	56
Літери Л, П	
<i>Тема тижня «Хочу бути здоровим»</i>	62
Літери В, Р	
<i>Тема тижня «Як природа готується до зими»</i>	68
Літера З. Повторення	
<i>Тема тижня «Вода – всюди»</i>	74
Літера Б. Повторення	
<i>Тема тижня «Зима в природі»</i>	80
Літера Ї. Повторення	
<i>Тема тижня «Зимові розваги»</i>	86
<i>Тема тижня «Готуємося до зимових свят»</i>	92
<i>Тема тижня «Про годинник і час»</i>	98
Літери Г, Ґ	
<i>Тема тижня «Про Сонце, світло і тінь»</i>	104
Літери Й, Я	

Відповідно до Типової освітньої програми колективу авторів під керівництвом Р. Б. Шияна.

Українська мова. Буквар : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2 ч.) : Ч. 1 / О. Л. Іщенко, С. П. Логачевська. — Київ : Літера ЛТД, 2018.

Підручник відповідає Державному стандарту початкової освіти. Забезпечує можливість диференційованого підходу на кожному уроці — містить завдання для тих, хто вчиться читати, і тих, хто вже вміє читати, а також тексти для слухання. Підручник побудовано за принципом тематичної інтеграції; теми тижня синхронізовано з підручником «Я досліджую світ» (автори О. Л. Іщенко, О. М. Ващенко, Л. В. Романенко, О. М. Кліщ). Завдання та ілюстративний матеріал допомагають збагатити словниковий запас дітей, розвинути творче і критичне мислення, уяву.

Крім підручника, до навчально-методичного комплексу входять «Книга для вчителя», «Робочий зошит» у двох частинах, аудіододаток (тексти для слухання), презентації, електронні таблиці до тем.

ЯК ПОБУДОВАНО ПІДРУЧНИК

Добукварний період

■ Тема тижня – відповідає темам підручника «Я досліджую світ»

■ Малюнки для обговорення — розвитку мовлення, збагачення словникового запасу

■ Запитання і завдання, які читає вчитель

Частина перша — ДОБУКВАРНИЙ ТА БУКВАРНИЙ ПЕРІОДИ

Частина друга — БУКВАРНИЙ ТА ПІСЛЯБУКВАРНИЙ ПЕРІОДИ

■ Тексти для слухання — цікаві, веселі, сучасні. Допомагають обговорювати з дітьми важливі й серйозні теми, розвивати інтерес до читання.

■ Тестові запитання для перевірки розуміння прочитаного

■ Досліджуємо мову Розвиваємо мовлення Збагачуємо словниковий запас

Індивідуальний підхід до учнів з різним рівнем підготовки і навчальних досягнень

ТРИ РІВНІ ТЕКСТІВ:

■ для тих, хто вчиться читати (використовуються тільки вивчені літери); обсяг визначає вчитель індивідуально;

■ для вправних читачів (згодом тексти стануть у пригоді для вдосконалення навички читання всіх учнів) або для спільного читання з учителем;

■ тексти для слухання читає вчитель (надруковано меншим шрифтом).

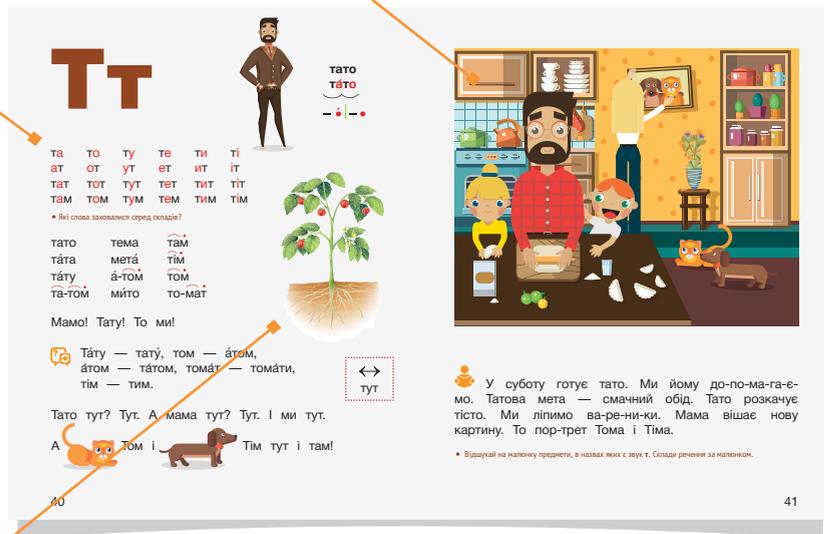
Букварний період

■ Для тих, хто вчиться читати

QR-код Тексти для слухання Презентації до тем

■ Малюнок, пов'язаний з темою тижня і відповідною буквою

■ Ілюстрація, до якої треба знайти підпис серед слів у стовпчиках, скласти з цим словом словосполучення чи речення

Трибуна – виділено літеру, яку ще не вивчали

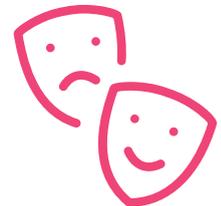
■ Для вправних читачів

■ Театралізація — вільна інсценізація на тему тексту, прочитаного вчителем

■ Що змінилося?

■ Знайди зайве

■ Коли так кажуть?

НАВІЩО ХОДИТИ ДО ШКОЛИ

— Скажіть, будь ласка, навіщо ми прийшли до школи? — запитали діти у вчительки.

— Ну і запитання! — дивується вчителька. — Заходьте, я маю зустріти інших дітей.

— Скажи, дзвонику, навіщо ти у школі?

— Усі ходять до школи. Ви мене почули? Тож ідіть на урок.

— Скажи, стільцю, навіщо ти у школі?

— Щоб ви могли сидіти і слухати.

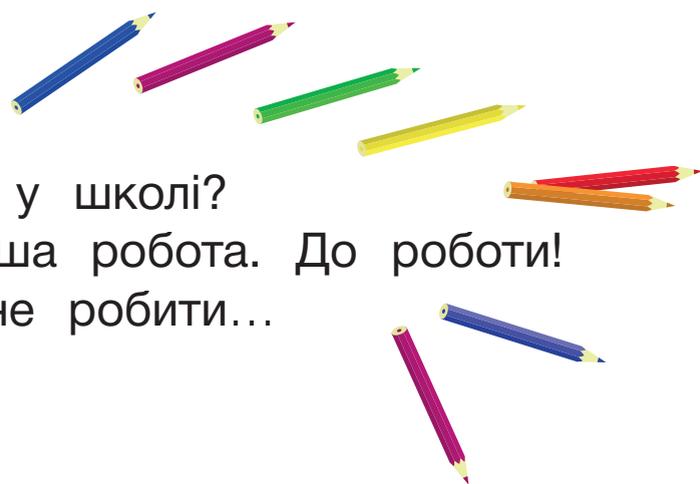
— Але ми не любимо тільки слухати. Ми любимо розмовляти.

— Олівці! Що ви робите у школі?

— Розмальовуємо. Це наша робота. До роботи!

— А ми любимо нічого не робити...

— Скажи, книжко, а ти що робиш у школі?

— Я тут для того, щоб ви мене читали і дізнавалися багато нового.

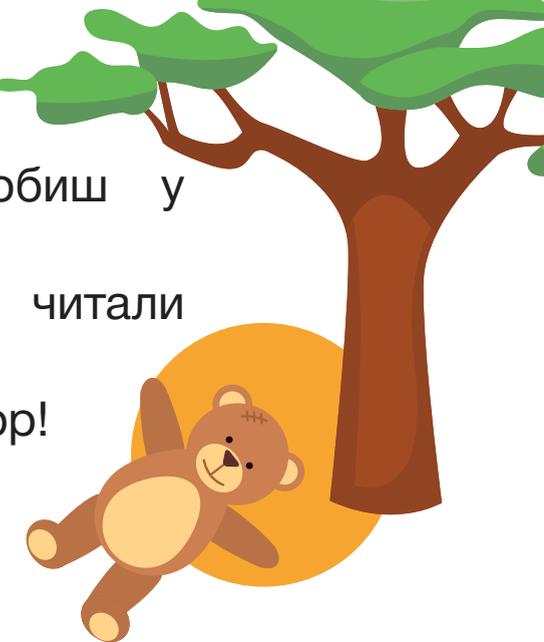
— А ми любимо дивитися телевизор!

— О, ведмедик!.. А ти чому тут?

— Я знаходжу в школі нових друзів, із якими весело гратися.

— А хіба ми в школі не тільки для того, щоб учитися?

— Гей, дерево! Навіщо ти в школі?

— Щоб рости. Я потрапило сюди маленькою насінинкою. А тепер яке красиве і горде!

— А ми хочемо залишатися маленькими, — прошепотіли діти.

Після уроків діти прощаються з вчителькою.

— Ви знаєте, — сказала вчителька, — сьогодні я цілий день думала про ваше запитання.

Мабуть, МИ ХОДИМО ДО ШКОЛИ, ЩОБ СТАВИТИ ЗАПИТАННЯ І ШУКАТИ НА НИХ ВІДПОВІДІ.

За Оскаром Бреніф'є

• За допомогою малюнків розкажи, до кого зверталися діти. Розіграйте ці розмови в парах. Поміркуй, що могли б відповісти інші предмети в класі і в школі. А як відповіси ти?

Усне і писемне мовлення. Речення. Слово

ПЕППІ ЙДЕ ДО ШКОЛИ

— Сьогодні ми з Анікою писали бабусі листа, — сказав Томмі.
— А я ніколи не отримую листів, — сумно сказала Пеппі.
— Бо ти нікому не пишеш, — мовила Аніка.
— А не пишеш ти тому, що не хочеш ходити до школи, — додав Томмі.
— Я вмію писати, — заперечила Пеппі. — Я знаю багато літер. А коли не стає літер, то завжди можна додати цифру. І якщо я не маю бабусі, яка писала б мені листи, то я сама собі їх писатиму.

І Пеппі написала собі листа:

ЛУБА ПЕПІ ЯК ЖЕВЕ ТВОЯ 7Я ЧИ ТИ НИ ХВОРА В НАС СВІТИТ

— Ти наробила повно помилок, — сказав Томмі. — Маєш піти до школи й навчитися краще писати.

...Наступного дня під час уроку Томмі побачив за вікном Пеппі, яка гойдалася на березовій гілці.

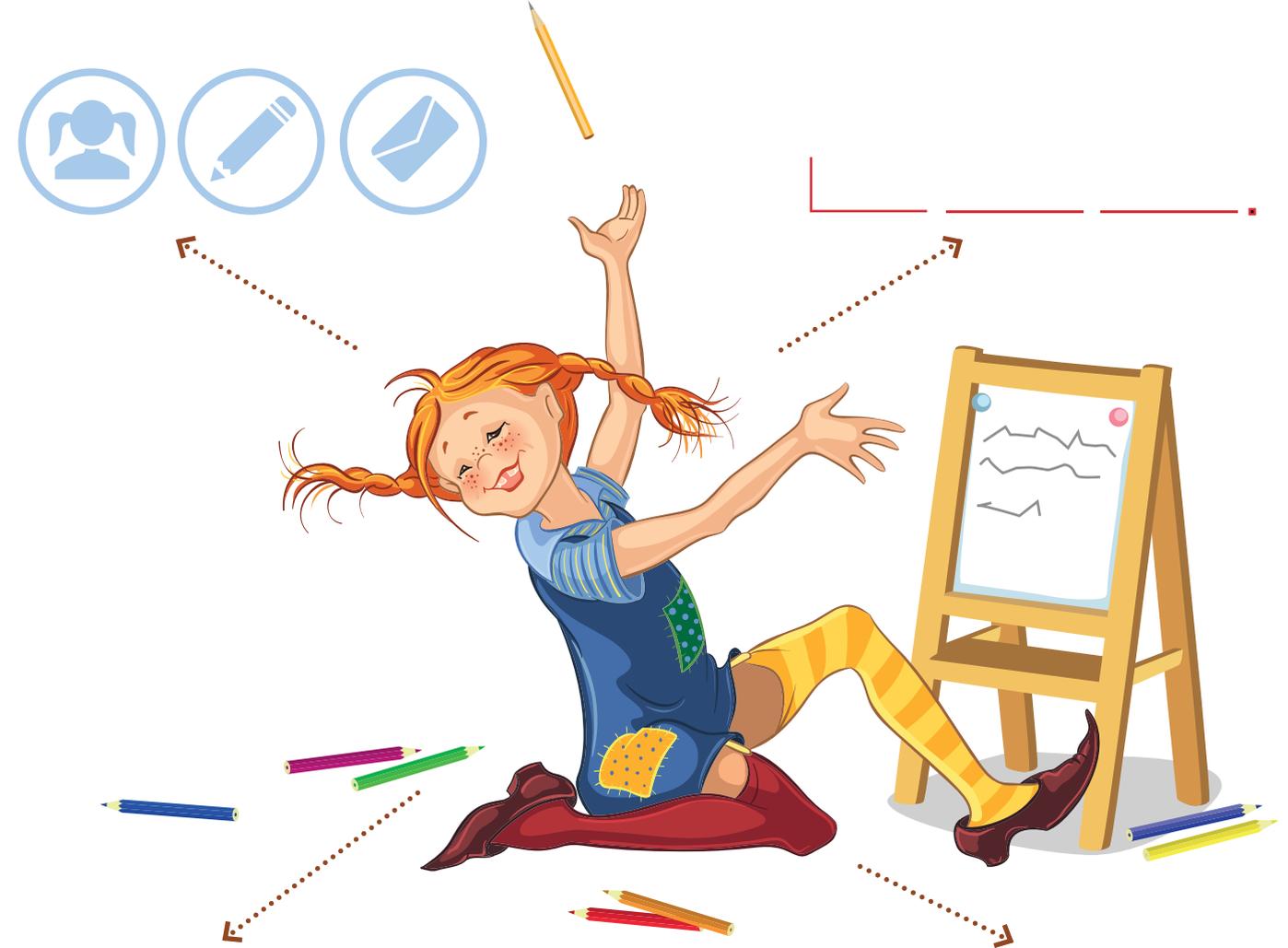
— Привіт, пані вчителько! — гукнула Пеппі. — Привіт, діти!
— Добрий день, люба Пеппі, — відповіла вчителька. — Що тебе привело до нас?
— Хочу попросити, щоб ти кинула мені крізь вікно трохи нових літер.
— Може, ти сама зайдеш до нас? — мовила вчителька.
— Мабуть, ні, — щиро відповіла Пеппі. — А тобі не здається, що трішки знань вилітає крізь вікно й пристає до мене? — спитала вона з надією.

— Може, й вилітає, — сказала вчителька.
— Знаєте що? — гукнула з дерева Пеппі. — Є одна школа, де вчать тільки грання. Починають урок із того, що стрибають крізь вікно на подвір'я, тоді з вереском мчать знов до класу, а в класі стрибають по партах, аж поки втомляться.

— А що каже на це їхня вчителька?
— Стрибає разом з ними. Гірше за дітей, але нічого. Коли надворі йде дощ, усі діти танцюють під дощем, а вчителька грає їм на фортепіано. То чудова школа. Але вона дуже далеко звідси.

Астрід Ліндгрэн, «Пеппі Довгапанчоха». Переклад Ольги Сенюк

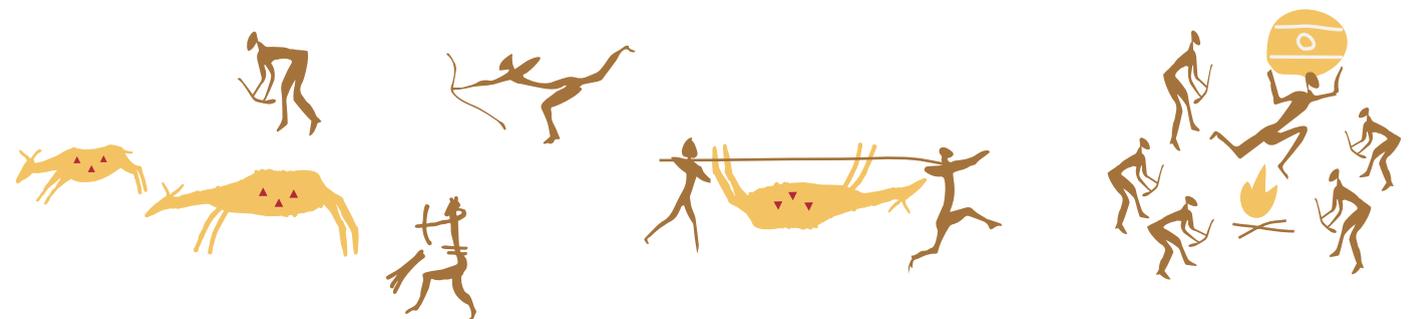
• Чому Пеппі вирішила написати собі листа? Що трапиться, якщо у школі будуть лише уроки грання? Чи обов'язково вміти читати і писати? Що може статися, якщо діти поводитимуться в школі так, як розповіла Пеппі? Коли Пеппі користувалася усним мовленням, а коли — писемним?

Пеппі пише листа.

Пеппі пише листа.

• Прочитай. Знайди слова, які відповідають на питання *хто?*, *що?*, *що робить?* Напиши за допомогою знаків-малюнків, що ти робиш у школі. Покажи товаришам. Чи зрозуміли вони тебе?

• Давні люди до того, як придумали букви, теж користувалися знаками-малюнками — піктограмами. Розшифруй їхні повідомлення.

Речення. Слово. Хто? Що?

- Склади розповідь за малюнками. Придумай назву своїй розповіді. Придумай репліки персонажам на малюнку. А що є у твоєму ранці? Знайди на малюнку предмети, які відповідають на питання *хто?*, *що?*.

МИКОЛКА-ПЕРШОКЛАСНИК

Перший раз малий Микола
Став збиратися до школи.
Олівця поклав у сумку,
Книги, ручку, зошит, гумку,
М'яч, перо, граблі, подушку,
На обід м'яку пампушку,
Двох ведмедиків, лопату,
Білочку руду хвостату,
Лук, і стріли, і рушницю,
Ще й пухкеньку паляницю,
Ще стільця, стола і парту,
І географічну карту,
Трактора, машинку, мило —
Вже й надворі звечоріло.
Сів Миколка, дума думку:
— Чи усе поклав у сумку?

Надія Кир'ян

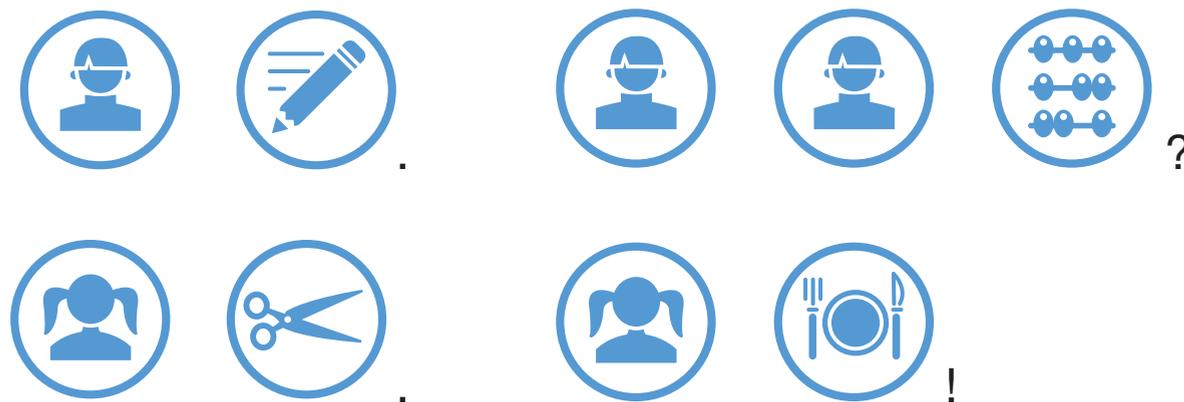
- Позмагайтеся в парі: хто назве більше предметів, які Миколка поклав у сумку. Що з того, що взяв хлопчик, потрібно у школі? Які з намальованих предметів не згадуються у вірші? Назви яких предметів на малюнку відповідають на питання *хто?*, *що?*. Чи могла така ситуація статися насправді? Навіщо, на твою думку, авторка її вигадала? Як поетеса створює веселий настрій у читачів?

Речення. Слово.
Хто? Що? Що робить?

- Розглянь фото і розкажи, що роблять діти у школі. Скільки речень у тебе вийшло? Полічи, зі скількох слів складаються речення. Розкажи про свій шкільний день. Використовуй слова *зранку, спочатку, потім* тощо.

- Прочитай речення з піктограмами. Зверни увагу на знаки в кінці речень. До яких фото підходять речення? Які слова відповідають на запитання *хто, що роблять?* А що робите ви в класі (позмагайтеся, хто назве найбільше слів)?

A O 5 B P

- Знайди літери, які показує вчителька дітям. Знайди зайве у кожному ряду.

Речення. Слово.
Який? Яка? Яке? Які?

- Що зображено на малюнку? Що роблять діти? Чим можна прикрасити стіни цього класу? Постав запитання до малюнка. Опиши свій клас — який він?
- Назви предмети на малюнку, які відповідають на питання *хто?*, *що?* Які фігури зображено на дошці? Якого вони кольору?

 Сьо-го-дні я був чер-го-вим. Поливав квіти, витирав дошку, роз-да-вав книжки. А ще я ди-ви-вся, щоб ніхто в класі не смітив. При-єм-но вчитися в чистому і за-ти-шно-му класі. Мені спо-до-ба-ло-ся чер-гу-ва-ти.

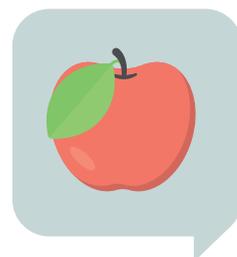
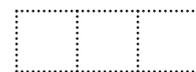
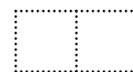
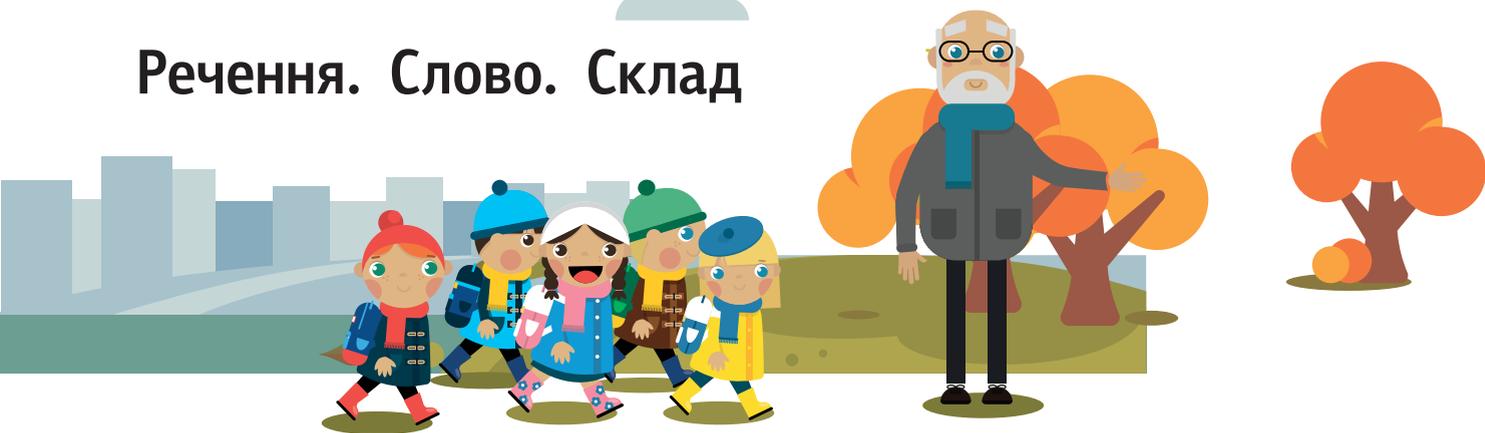
- Навіщо потрібно чергувати в класі? У якому класі приємно вчитися? Для чого в класі кімнатні рослини? Як за ними потрібно доглядати?

 Який лимон? Яке ті-сте-чко?
Лимон жовтий. І ті-сте-чко жовте.
Лимон кислий. А ті-сте-чко солодке.

- Порівняй предмети в парах: що в них спільного і чим відрізняються. Які протилежні за значенням слова можна використати для опису предметів?
- За допомогою яких органів чуття ми можемо визначити спільне і відмінне між зображеними предметами?

Речення. Слово. Склад

- Назви, що зображено в першому ряду. Скільки складів у словах? Добери до схем інші приклади.

СЕРЙОЗНЕ СЛОВО

Був собі хлопчик Ва-силь-ко. Понад усе він любив гратися словами. Так, за сні-дан-ком він на хлібчик казав «чик-хліб», на масло «сло-ма», на котика Мурка «Ко-мур». Під вікном росло «во-ре-де», на під-ві-ко-нні в горщику — «тка-кві».

І тільки з одним словом у Ва-силь-ка ніяк не виходило — знаєте, з яким? — зі словом «мама». Надто те слово сер-йо-зне. Чому?

- Спробуй погратися словами, як Василько.

Лідія Повх

- Склади розповідь за малюнками. Що роблять діти? Як діти поводяться в лісі? Який настрій у дітей? Як діти піклуються про природу? Чому потрібно берегти довкілля?

Склад. Наголос.

Наголошені і ненаголошені склади

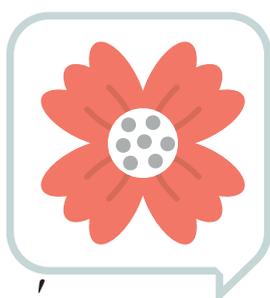
ЛІЧИЛКА

КотИлася тОрба
 З висОкого гОрба.
 А в тій тОрбі
 ХлІб-паляНИця.
 З кІм захОчеш —
 З тІм подІлися.

• Вивчи напам'ять лічилку «Котилася торба» — цій лічилці понад сто років. Розкажуй повільно, сильно виділяючи наголошені склади. Простукай, проплескай лічилку. Для чого використовують лічилки? Назви слова, які римуються.

□

□ □

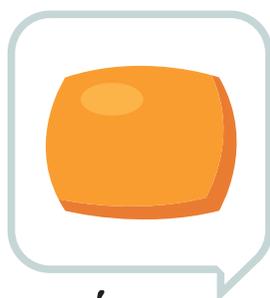
□ □

□ □ □ □

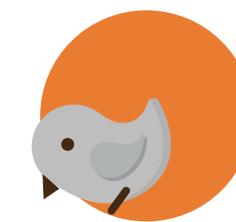

□ □ □ □

□ □ □ □

• Назви зображені предмети. Скільки складів у кожному слові? Назви наголошений склад. Добери до схем інші приклади.

ТРИ ХЛОПЧИКИ

Я потримався за клена:
 В нього гілочка зелена.
 Молоденька і тремка —
 То була його рука.
 Він кивнув,
 А за хвилинку
 На кленову руку-гілку
 Сів моторний горобець.
 Літунець і цвіркунець.
 Я завмер, неначе стовпчик,
 Може, ми — одна сім'я:
 Хлопчик-клен,
 Горобчик-хлопчик
 І звичайний хлопчик — я.
 Треба в мамі запитати.
 Як мені їх називати.

Григорій Фалькович

• Хто є автором вірша? Від чийого імені написано вірш? Чому герою здається, що він сам, горобець і клен — це одна сім'я? Що спільного між ними, а чим хлопчик відрізняється від клена і горобчика? Як поет описує клен і горобчика?

Речення. Слово. Склад. Наголос

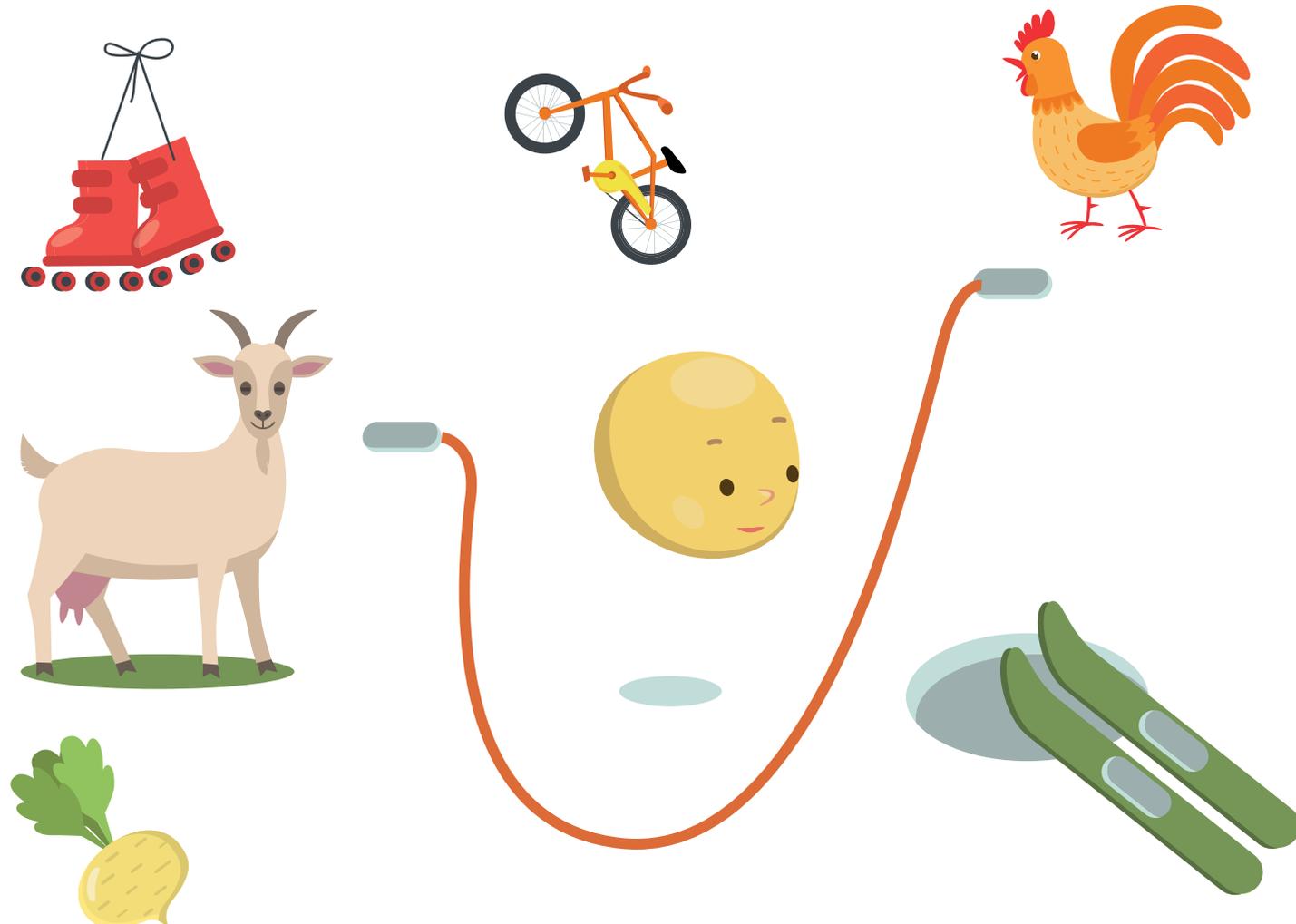

Алла любить малювати.

• Дай дітям імена і розкажи про їхні захоплення. Чи можна так поводитися на перерві, як це роблять діти на малюнку? На що треба зважати, коли займаєшся улюбленою справою?

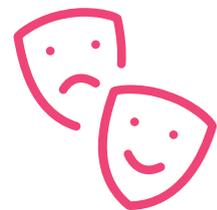
• Склади до малюнка речення — запиши словами або намалюй піктограму. Поміркуй, що легше зобразити — предмет (хто?, що?), ознаку предмета (який?, яка?, яке?, які?) чи дію предмета (що робить?)?

• Назви зображені предмети. Полічи в цих словах кількість складів, визнач наголошений склад. Знайди до кожного слова схему. На які дві групи можна поділити предмети? Які предмети пов'язані з казками? Доповни кожну групу предметів. Які слова починаються на той самий склад?

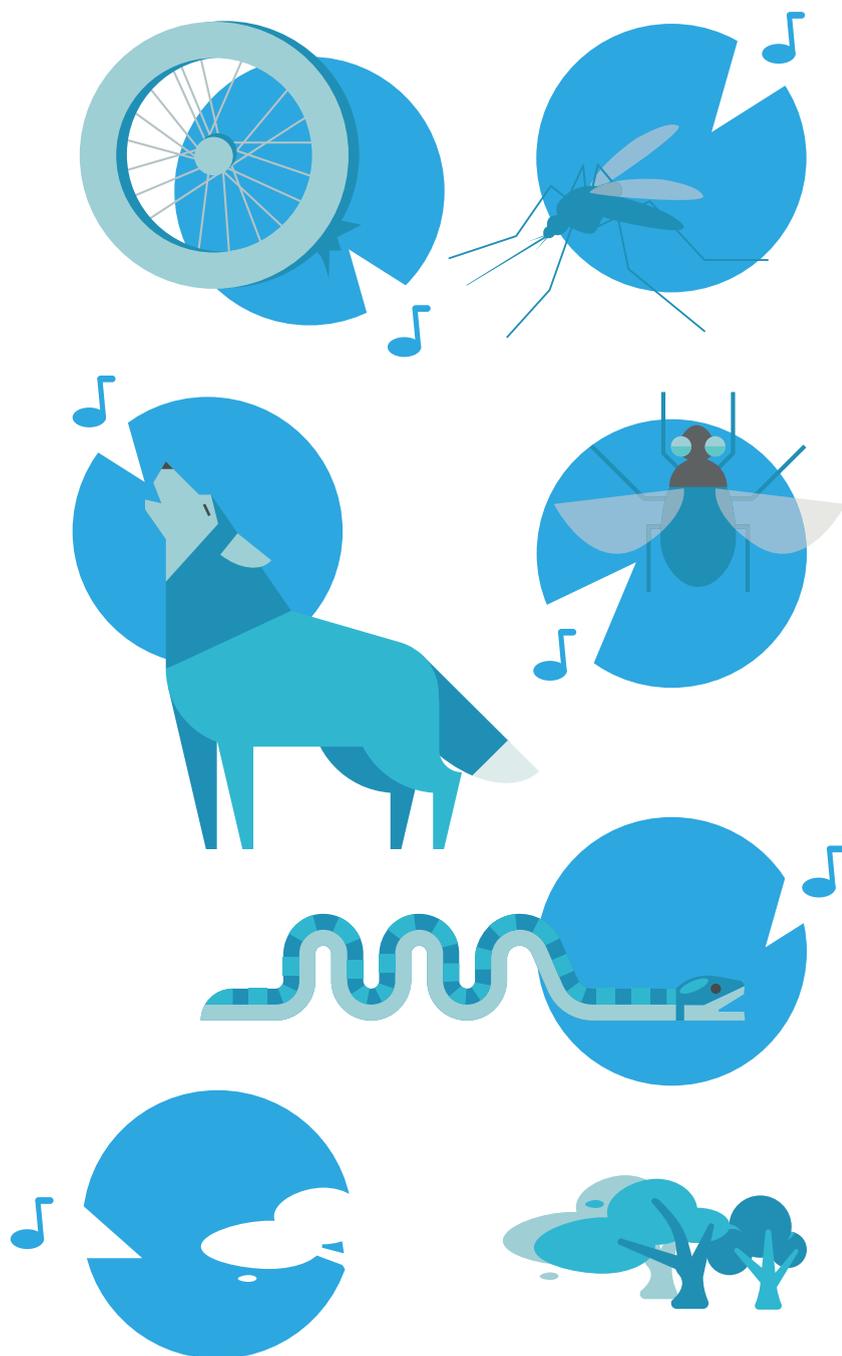
Я люблю кіно. У неділю ми з мамою і татом ходимо до кі-но-те-а-тру. А потім ми ідемо разом у кафе.

• А що твоя сім'я любить робити у вільний час? Склади про це речення.

Звуки мовні і немовні

Ж
 Ж ж ж
 Жжжжжжжж
 Жжжжжжжжжжжжжж
 Бах!
 Ж ж ж ж
 Ж...ж...
 Жжжжжжжжжжжжжж
 Бах! Бабах!
 Ж ж ж ж ж ж
 Бах! Бах!
 Брязь!
 Ж ж ж ж ж ж
 Туп.
 Жжжж
 Туп-туп.
 Жжжжжжжж
 Туп-туп-туп.
 Жжжжжжжжжжжжжж
 Лясь!!!

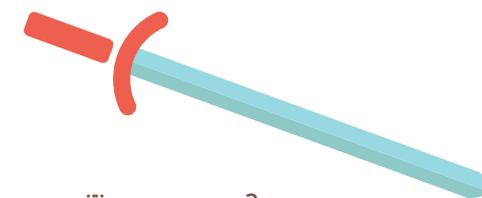
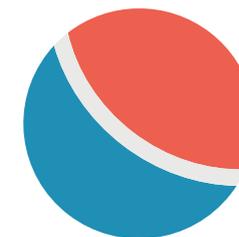
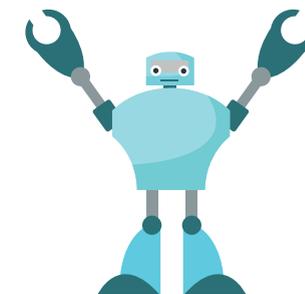
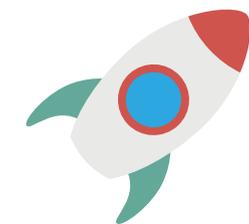
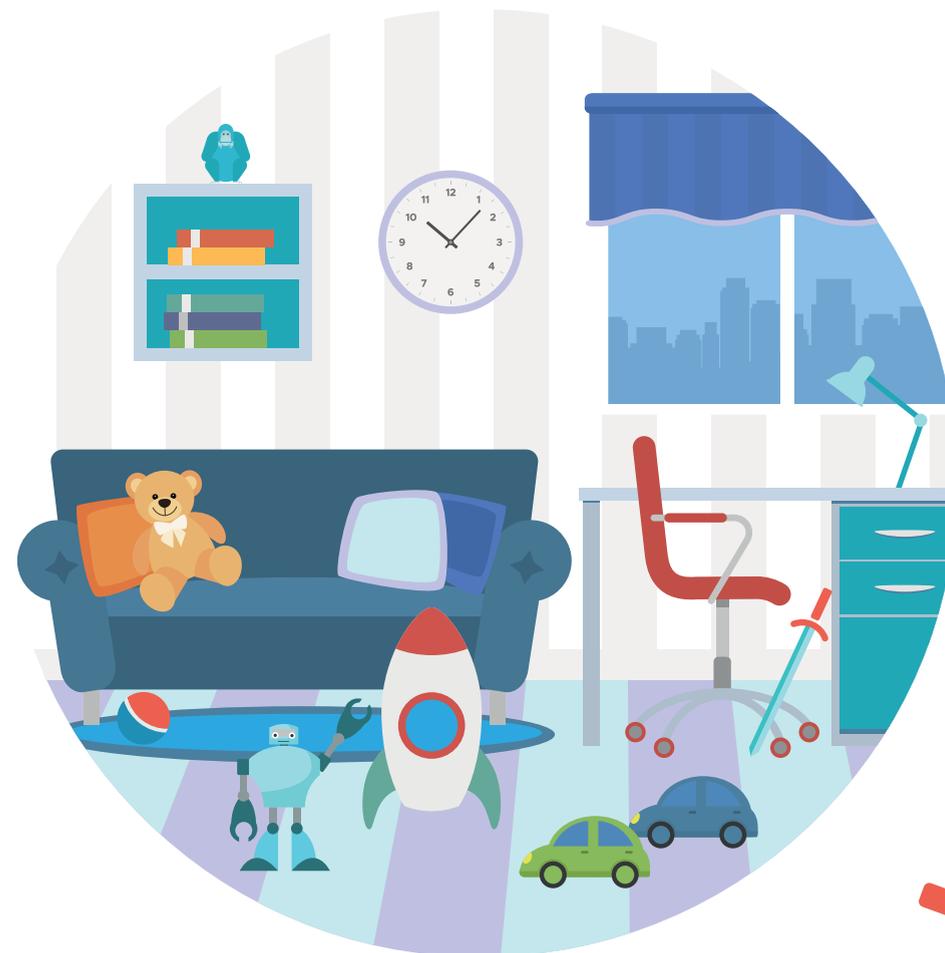

- Прослухай «невірш» (так його назвав автор). Про що він, хто його герої? Що з ними відбувається? Як можна назвати цей «невірш»? Автор пропонує: «Як спритний бегемот ганявся за нахабною мухою в тісній кімнаті, де було багато скляного посуду». Інсценізуйте твір.

- Про які звуки нагадують малюнки? Які з цих звуків схожі між собою? Вони мовні чи немовні? Спробуй відтворити ці звуки.

.....
 Геп.
 І стало тихо.
 Тім Собакін

Мовні звуки

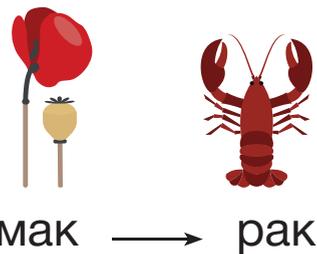
- Що зображено на малюнку? Чи може кімната розповісти про захоплення її господаря? Назви зображені предмети. Вимов перший і останній звуки в назві. Знайди предмети, назви яких починаються на той самий звук. Які звуки в словах вимовляються вільно, їх можна тягнути і співати? Під час вимови яких звуків трапляється перешкода — зуби, губи, язик?

СКОРОМОВКИ

Біжать стежини поміж ожини.
 Шашки на сосні, шишки на столі.

- Які звуки в скоромовках вимовляються найчастіше? Знайди помилку у другій скоромовці.

Звуковий аналіз слів. Звуки і букви

мак → рак

• Назви зображені предмети. У яких словах два склади? Назви перший і останній звуки у словах. Які слова починаються на той самий звук? Знайди предмети, назви яких закінчуються на той самий звук.

Звуки ми чуємо і вимовляємо .

Букви ми бачимо і пишемо .

А а	Б б	В в	Г г	Ґ ґ	Д д	Е е	Є є	Ж ж	З з	И и	І і
Ї ї	Й й	К к	Л л	М м	Н н	О о	П п	Р р	С с	Т т	У у
Ф ф	Х х	Ц ц	Ч ч	Ш ш	Щ щ	Ь ь	Ю ю	Я я			

ДРУГ

— Ну, я кажу йому: «Відчепися! Уроки робити треба. Не можу я більше грати. Немає часу! І мама лається, і тато злиться».

— А він що? — питає Сашко.

— Що-що... — передражнив я Сашко. — Він так на мене дивиться, ну просто шкода... Особливо себе шкода! Секунда — і вже танки стоять наготові! Не можу ж я в розпал битви все кинути.

— Ну й нахаба! — каже Сашко. — І що? Ніяк не відпускає? Може, поясни йому якось, мовляв, зайнятий я до вечора.

— Так незручно образити! Адже він мій найкращий друг!

— Так, Антоне... — розчаровано сказав Сашко. — А я думав, що я твій найкращий друг...

— Я колись теж так думав, — зітхнув я. — А тепер виходить — він.

— А може, ну його — цей комп'ютер! Вимкни його з розетки, попроси маму, щоб нові ігри не купувала і за інтернет не платила, а ми краще у футболу зіграємо у дворі, як раніше...

— Думаєш, допоможе? Треба спробувати, — нерішуче сказав я.

Тетяна Демидович

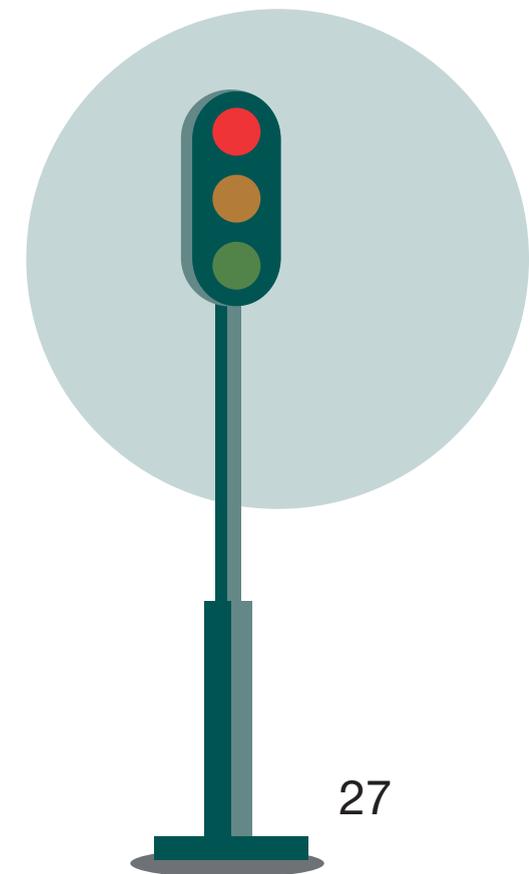

• Яка проблема виникла в Антона? Хто в ній винен? Чи може комп'ютер бути другом? Якими мають бути справжні друзі?

• Що робити, щоб комп'ютер, телевізор не перетворилися на крадіїв часу?

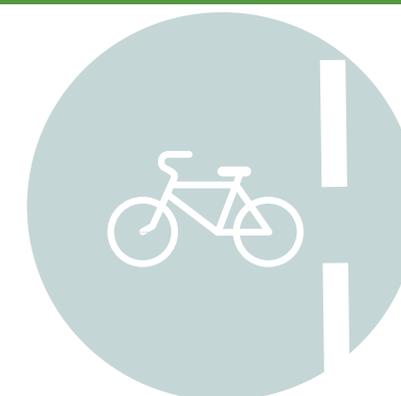
• Як допомагають пізнавати світ книжки, телебачення, інтернет?

А, У, Е

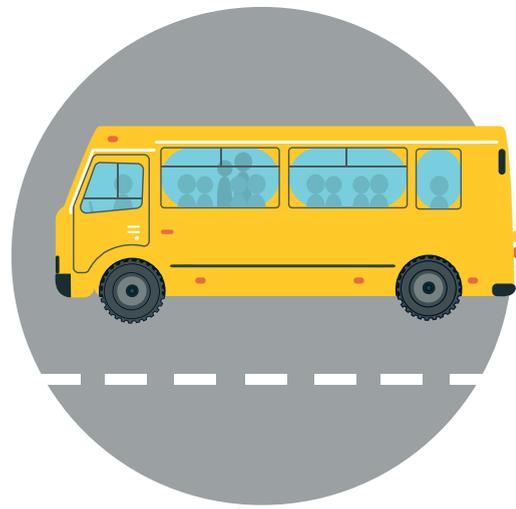

• Назви одним словом, що ти бачиш на малюнку. Поставте в парах запитання до малюнка. Склади речення за малюнком. Чи всі діти правильно поведуться на вулиці? Знайди предмети, у назвах яких є звуки *а, у, е*.

• Відшукай фрагменти на великому малюнку.

Аа

автобус
авт**о**бус

ант**е**на

самок**а**т

г**і**рка

А-а-а!
Аа, аа, аа, а...
А?

• Які ілюстрації можна намалювати до цих слів?

• Який звук ти вимовляєш на місці червоного кружечка? Яку букву напишеш?

, а

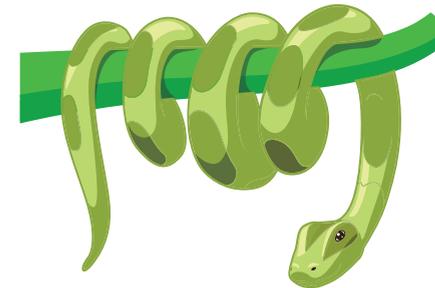
а а

уу

учні
у**ч**ні

уд**а**в

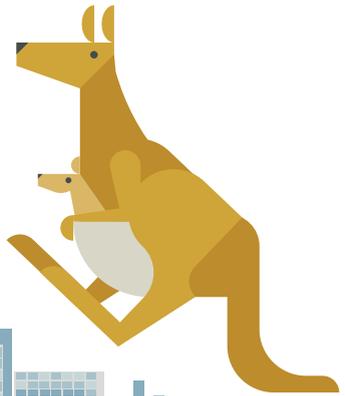

ау уа
ауа уау

в**у**лиця

кенгур**у**

У . А у ? А у . . ? !

У 2 . А у ? А у 4 !

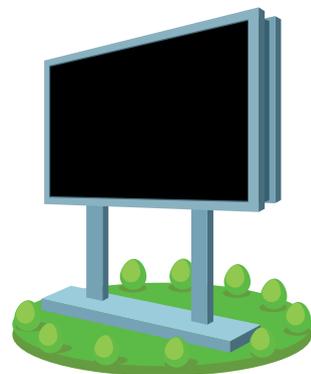
Учора наш клас разом з у-чи-те-лем був у зо-о-пар-ку. Ми бачили кен-гу-ру, удава боа́, страуса е́му, папугу какаду́, ан-ти-ло́-пу гну та бика зе́бу.

• Назви тварин, яких побачили діти. Полічи, скільки їх.

а а у

Ее

екран
екра́н

екскава́тор

велосипе́д

со́нце

Е-е-е-е!

А-а-а-а!

Уа-уа-уа!

ay	ya	ae
ea	ye	eu
aye	uae	aeu
eaу	yeа	еуа

 У Нелі новий ве-ло-си-пед. Він рожевий і бли-ску-чий. Це по-да-ру-нок від тата. Він хотів зробити Нелі сюр-приз і заховав велосипед у дворі за кущем. Коли Неля знайшла велосипед, аж за-стри-ба-ла від ра-до-щів. Саме такий вона хотіла! Неля роз-ці-лу-ва-ла тата.

НІКОЛИ, НІКУДИ, НІЗАЩО

— Ти пам'ятаєш головне правило? — запитала мама вранці біля школи. — Повтори! Звичайно, я пам'ятаю. А ще — дуже спішу. Хочу трохи побігати на подвір'ї перед школою до уроків. Але мама хвилюється. Сьогодні ми з класом ідемо в ботанічний сад. Уперше. Тому, щоб не дратувати маму і не затримуватися, я чітко повторив:

— НІКО́ЛИ, НІКУ́ДИ, НІЗА́ЩО... не ходити з незнайомцями! — закінчили ми хором. Тобто дуєтом — удвох з мамою.

— І кодове слово пам'ятаю, — прошепотів я мамі на вухо, цілуючи на прощання.

Уроки минули дуже швидко. Ми без нагадування попіднімали стільці і вже стояли парами перед дверима, чекаючи на Валентину Миколаївну. Але наша вчителька (ну зовсім як моя мама!) сказала:

— Заждіть. Іще раз нагадую: ми — один клас. Прошу не прокладати собі окремих стежок. І взагалі по одному нікуди не ходіть. Не вдягайте навушників. Слухайте, що відбувається навколо. Не чіпайте підозрілих предметів. І ще одне... На жаль, лихі люди ще трапляються. Не беріть ні в кого цукерок, не допомагайте шукати зниклих песиків, не фотографуйтеся з незнайомими. Хай там хто це буде: приємна пані, молодий хлопець чи поважний дядечко. Якщо ж ви таки примудрилися відстати від класу і у вас розрядився телефон... До кого ви звернетесь по допомогу?

— До поліцейського, — сказала Оля.

— До продавця морозива чи касира, — додав Степан.

— А можна до мами, яка гуляє зі своєю маленькою дитиною. Вона теж допоможе, — закінчила Настя. — Головне — не панікувати.

— Ну, тепер ви точно готові, — сказала Валентина Миколаївна. — Свою домашню адресу і назву школи та клас усі пам'ятаєте?

— Усі! — закричали ми.

— Тоді ходімо. Тільки тихо. Не розваліть школи. У старших класах ідуть уроки.

- Повторіть у парах свою домашню адресу, назву школи та клас. Що означає правило «Ніколи, нікуди, нізащо!»?

олень
о́лень

воро́на

о́дуд

зо́лото

oa	ay	ya	ea	ae
oao	ayo	yao	eaο	aeο
oaoe	ayoe	yaοe	eaoy	aeoy

• Чому осінь називають золотою?

О... О? О!

• Які ілюстрації можна намалювати до цих слів?

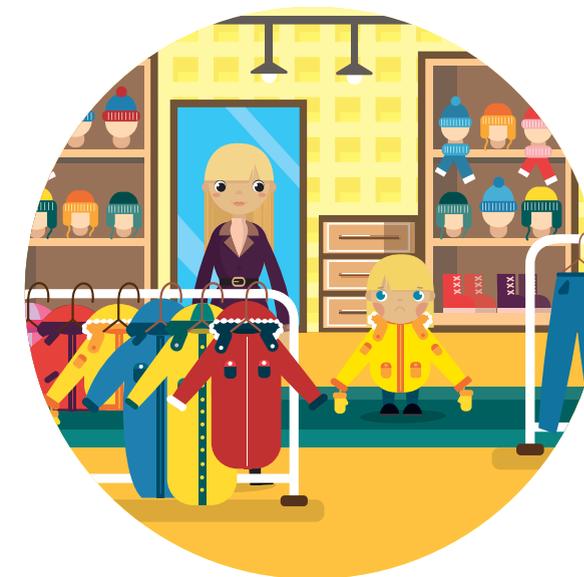
СКОРОМОВКА

Не в ко́лі, а наОколо¹
котилось О і Охало.
О Охало, О Окало,
не в ко́лі, а наОколо.
¹навколо.

o	o
---	---

a	a	o
---	---	---

• Назви зображені предмети. Поділи слова на склади. У яких складах є звук *o*? У яких словах є два звуки *o*? До яких слів ці схеми?

• Склади розповідь за малюнком «Як ми купували плащ».

Хло-пчик про-мо-чив ноги, тому що ...
Діти по-вер-ну-ли-ся додому, тому що ...
На тро-ту-а-рі багато калюж, тому що ...

• Закінчи речення. Як ти дізнаєшся, що прийшла осінь?

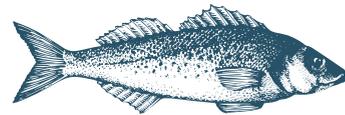
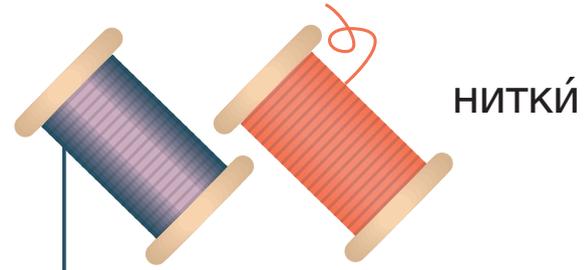

Дощ як із відра.

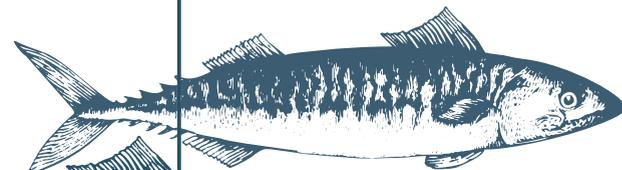
И

И великої немає,
И слова не починає.
Олександр Кононенко

р б

р б

и́а аи уи іо іе
иао аиу уіо іое іео
иаое аиуе уіое іоеу іеоу

Раз, два, три, чотири.
Ми дірки лічили в сирі.
Якщо в сирі безліч дір —
Отже, добрим буде сир.
А якщо одна лиш дірка —
Отже, в сирі наша нірка.

Вадим Левін.

Переклад Володимира Каденка

• У яких словах вірша ти чуєш звук **и**?
Хто такі **МИ** у вірші?

и

індик
індік

іа аі уі іо іе
іао аіу уіо іое іео
іаое аіуе уіое іоеу іеоу

Білча
В дуплі
Горіх
Хова.
Прийшла
Пора
Горіхова.

Грицько Бойко

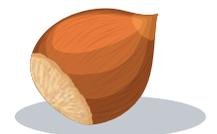
і а

у о

о і

о а

• Які слова сховалися?

а о

а о

і

и

• Назви зображені предмети. Добери схеми до слів. Доведи, що буква або наголос змінюють значення слова.

Видно в лісі й поза ліс,
Де схо-вав-ся в листі лис.
Бо пре-дов-гий хвіст у лиса —
Видно хвіст аж понад лісом.
Видно хвіст аж понад лісом,
За хвостом не видно й лісу.
Бо такий-то в листі лис,
Бо такий-то з лисом ліс.

Євген Гуцало

ЧОМУ КРОКОДИЛИ ЗЕЛЕНІ

Відомо, напевне, й без мене,
Що всі кро-ко-ди-ли зелені.
Як глиця сосни,
Зелені вони,
Це точно відомо й без мене.
Гу-ля-ю-чи вчора вздовж Нілу,
Я сти-гло-го стрів кро-ко-ди-ла.
Він пузо мав жовте,
Хвостом воду бовтав
Якраз по-се-ре-ди-ні Нілу.
Чому ж, за-пи-та-є-те в мене,
Всі решта, як жаби зелені?
Бо жоден із них
Іще не достиг,
Тому-то вони і зелені.

Сашко Дерманський

• Який настрій викликає вірш «Чому крокодили зелені»?
Про кого, крім крокодила, можна сказати, що він ще «не достиг»?

Мм

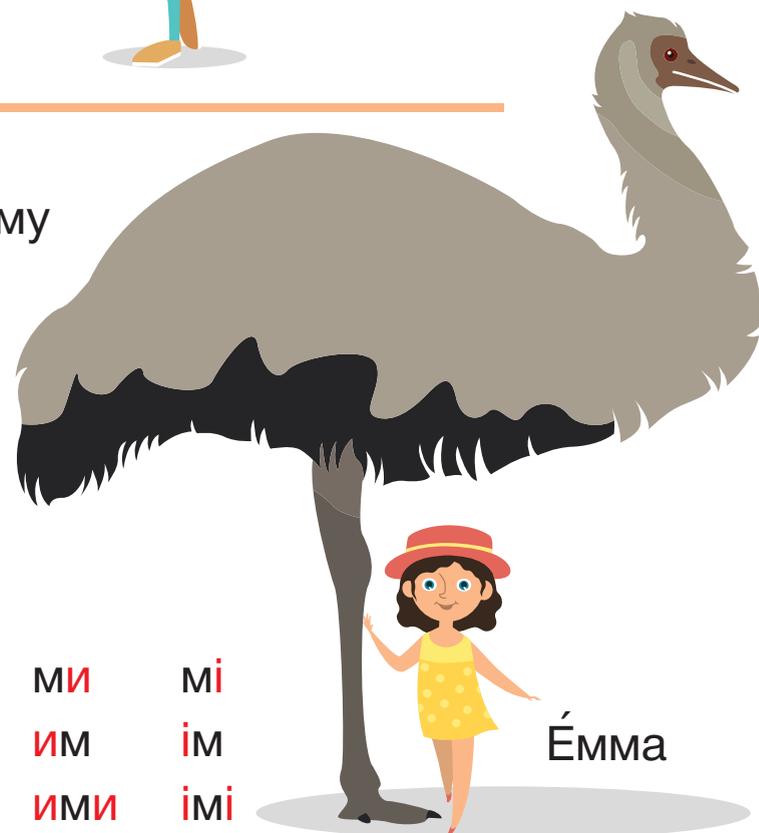

мама
ма́ма

мім

ему

Емма

ма	мо	му	ме	ми	мі
ам	ом	ум	ем	им	ім
ама	омо	уму	еме	ими	імі
мам	мом	мум	мем	мим	мім

Мама. Мама? Мамо!

Ми у мами.

Мамо, ему! Ему у Емми.

О, мім!

У Емми мама. У ему мама. А у міма? І у міма
мама.

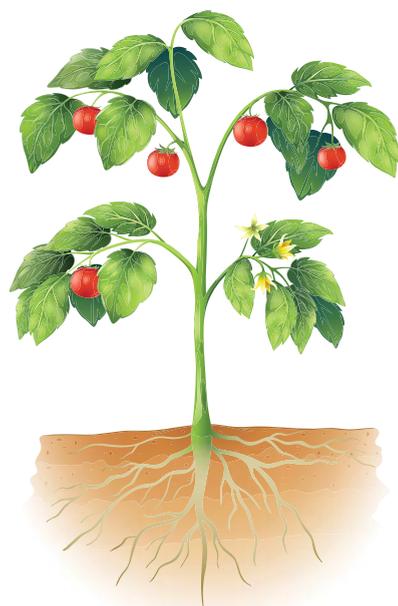
Ми з мамою і татом ходили до музею. Ми-лу-ва-ли-ся картинами. На одній картині був козак Мама́й. І напис: «Я козак Мамай, мене не займай».

- Позмагайтеся в парах: хто знайде на малюнку більше предметів, у назвах яких є звук **м**. Склади речення за малюнком.

Т т

тато
та́то

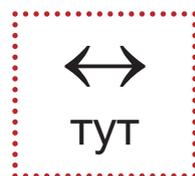
та то ту те ти ті
ат от ут ет ит іт
тат тот тут тет тит тіт
там том тум тем тим тім

• Які слова заховалися серед складів?

тато тема там
та́та метá ті́м
та́ту á-то́м то́м
та-то́м мі́то то-ма́т

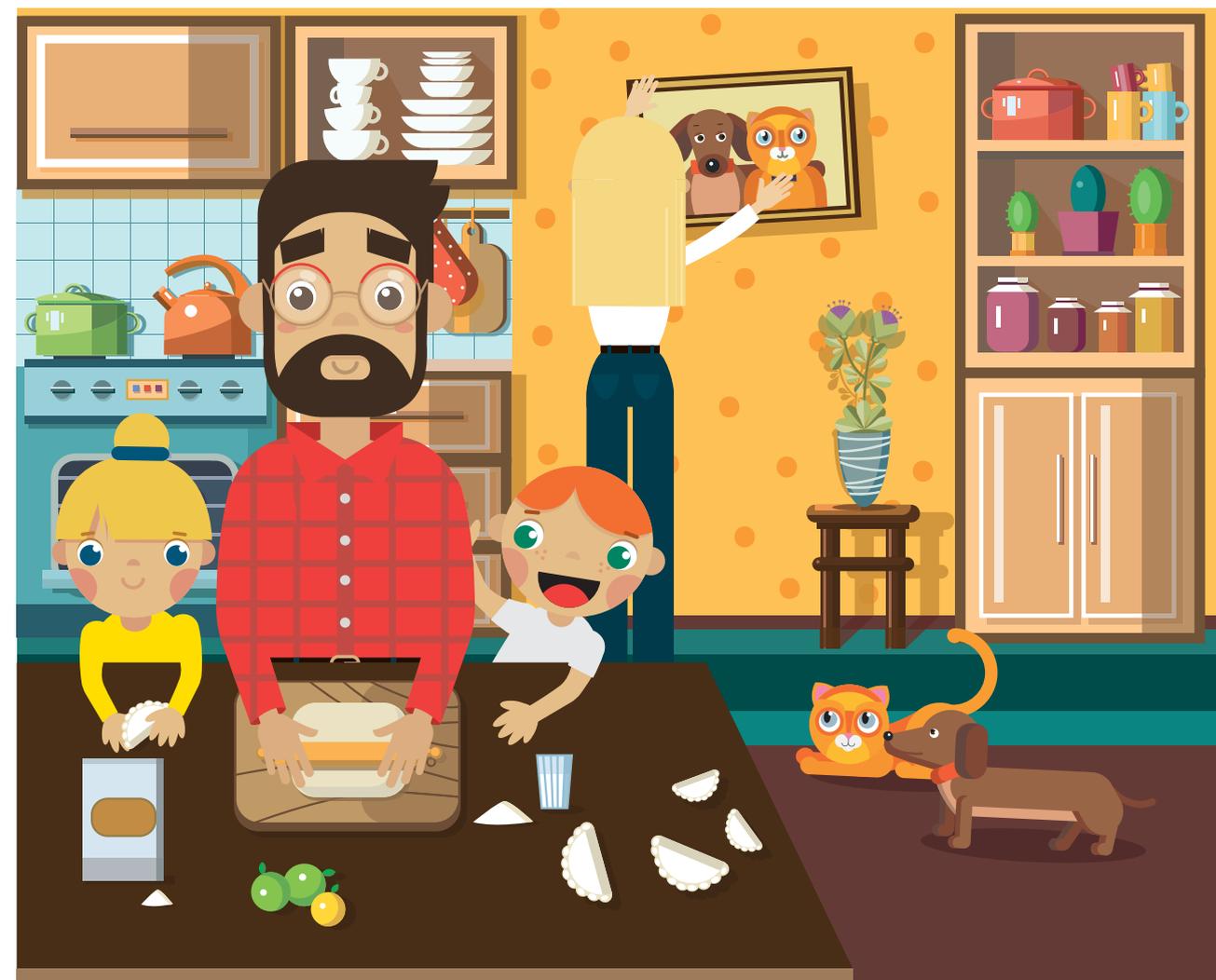
Мамо! Тату! То ми!

Там — том, том — атом,
áтом — та́том, тома́т — тома́ти,
ті́м — тим.

Тато тут? Тут. А мама тут? Тут. І ми тут.

А Том і Тім тут і там!

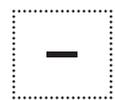
 У суботу готує тато. Ми йому до-по-ма-га-є-мо. Татова мета — смачний обід. Тато розкачує тісто. Ми ліпимо ва-ре-ни-ки. Мама вішає нову картину. То пор-трет Тома і Тіма.

• Відшукай на малюнку предмети, у назвах яких є звук *т*. Склади речення за малюнком.

Звуки голосні і приголосні

А, О, У, И, Е, І — букви, що позначають голосні звуки.

М, Т — букви, що позначають приголосні звуки.

мама

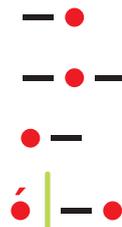

тата

тма тмо тму тме тмі мта мто мту мте мті
атм отм утм етм ітм амт омт умт емт імт

ему
там
ми
от

• У кожному слові спочатку назви букви, що позначають голосні звуки, а потім — приголосні звуки. Добери слова до схем.

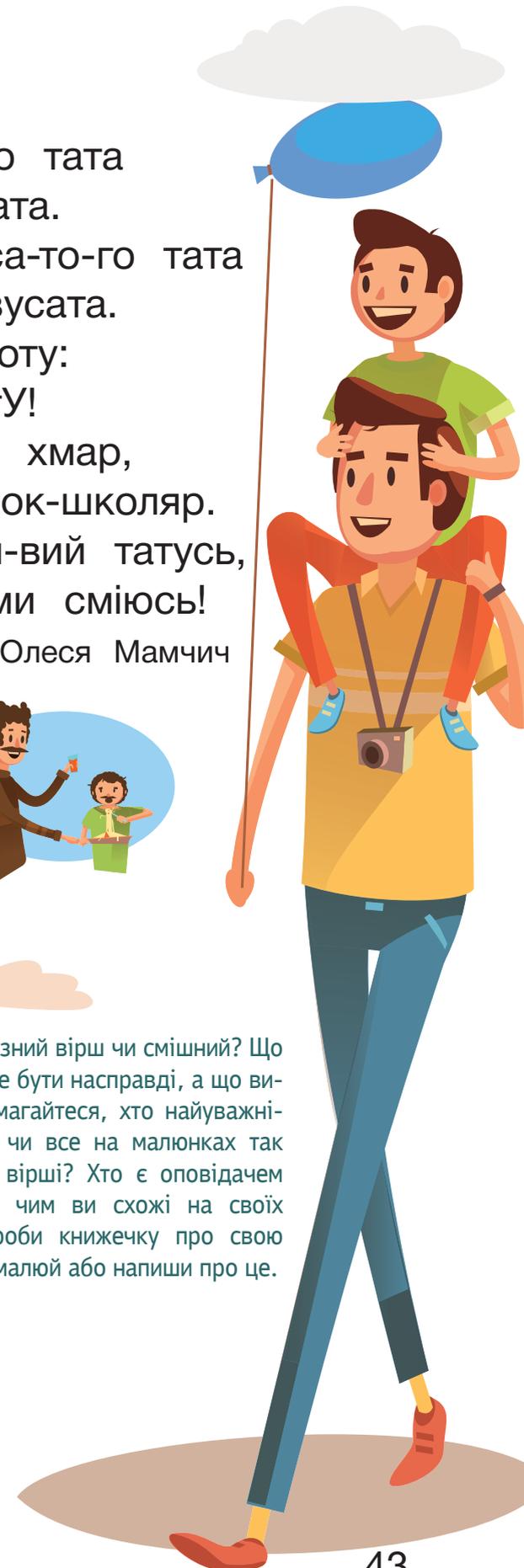

В носатої мами й но-са-то-го тата
 Дитина так само носата-носата.
 Це значить, що в дуже ву-са-то-го тата
 Дитина на-ро-ди-ться дуже вусата.
 На маму з тату подивіться оту:
 В її не-мов-ля-ток чудові тату!
 До тата, високого майже до хмар,
 Біжить ве-ле-тен-ський синочок-школяр.
 А в мене — такий ре-го-тлі-вий татусь,
 Що я ще в животик у мами сміюсь!

Олеся Мамчич

• Це серйозний вірш чи смішний? Що у вірші може бути насправді, а що вигадка? Позмагайтеся, хто найуважніше слухав: чи все на малюнках так само, як у вірші? Хто є оповідачем у вірші? А чим ви схожі на своїх батьків? Зроби книжечку про свою сім'ю — намалюй або напиши про це.

• Який настрій у мимів? Відтвори вираз обличчя — міміку — мимів.

Мій дім. Хто де живе

ДДД

дім
дім

= • —

да до ду де ди ді
ад од уд ед ид ід
дад дод дуд дед дид дід
дма дмо дму дме дми дмі

• Відшукай на малюнку предмети, у назвах яких є звук д. Прочитай речення. Хто їх говорить? Склади речення за малюнком. Склади розповідь за малюнком.

дама дума Іда
дата діти Ада
ода дід А-да́м
мода мед ма-да́м

ДИМ дім
— • — = • —

Дім — дим, тім — тим.
Дам — там, дім — тім.

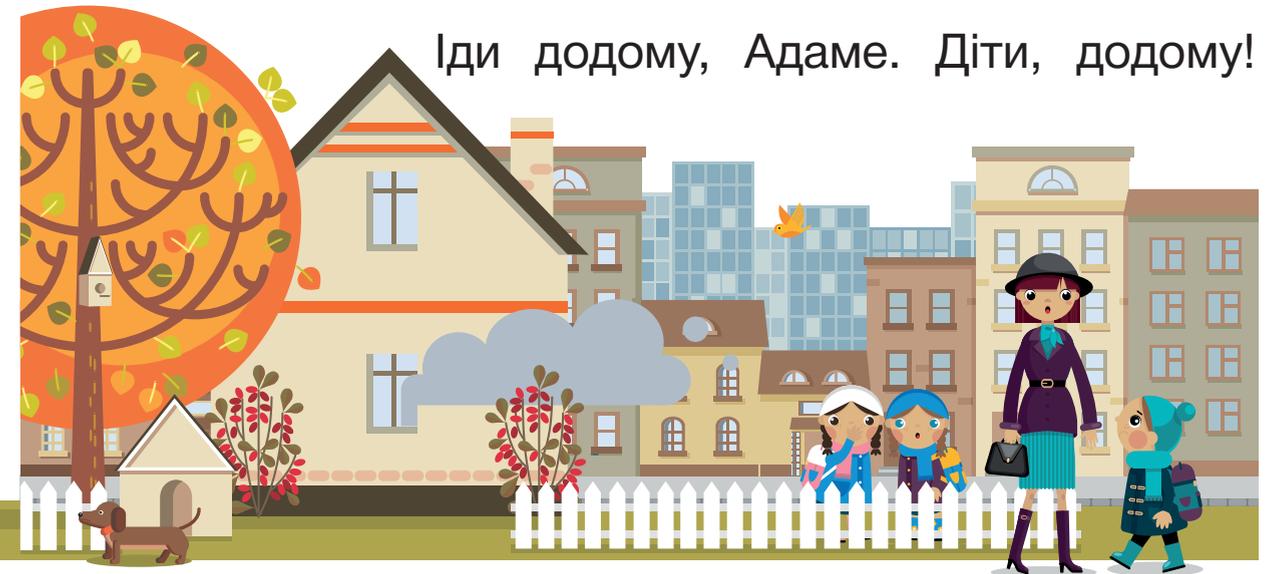
Дім з дерева — дерев'яний,
дім з бетону — ... ,
дім з цегли — ... ,
дім зі скла — ... ,
дім з льоду —

• Доповни речення.

Мамо, там дим!

Іди додому, Адаме. Діти, додому!

Та модна дама — мама Адама.

НН

намет
наме́т

на	но	ну	не	ни	ні
ан	он	ун	ен	ин	ін
нан	нон	нун	нен	нин	нін
ант	онт	унт	ент	инт	інт

нут	антена	на́м	Ніна
но́та	монети	нами	Інна
то́н-на	дитина	ним	Тіна
ни-тки	насінина	ними	А́н-то́н

Інна, Тіна, Антон, Ніна, Дана.

Туман — Манту́, нут — тут, Тіна — Діна.

У Тіни ноти. У Антона 5 монет. А у Інни? У Інни нема ні нот, ні монет. На ноти, Інно! На монети, Інно!

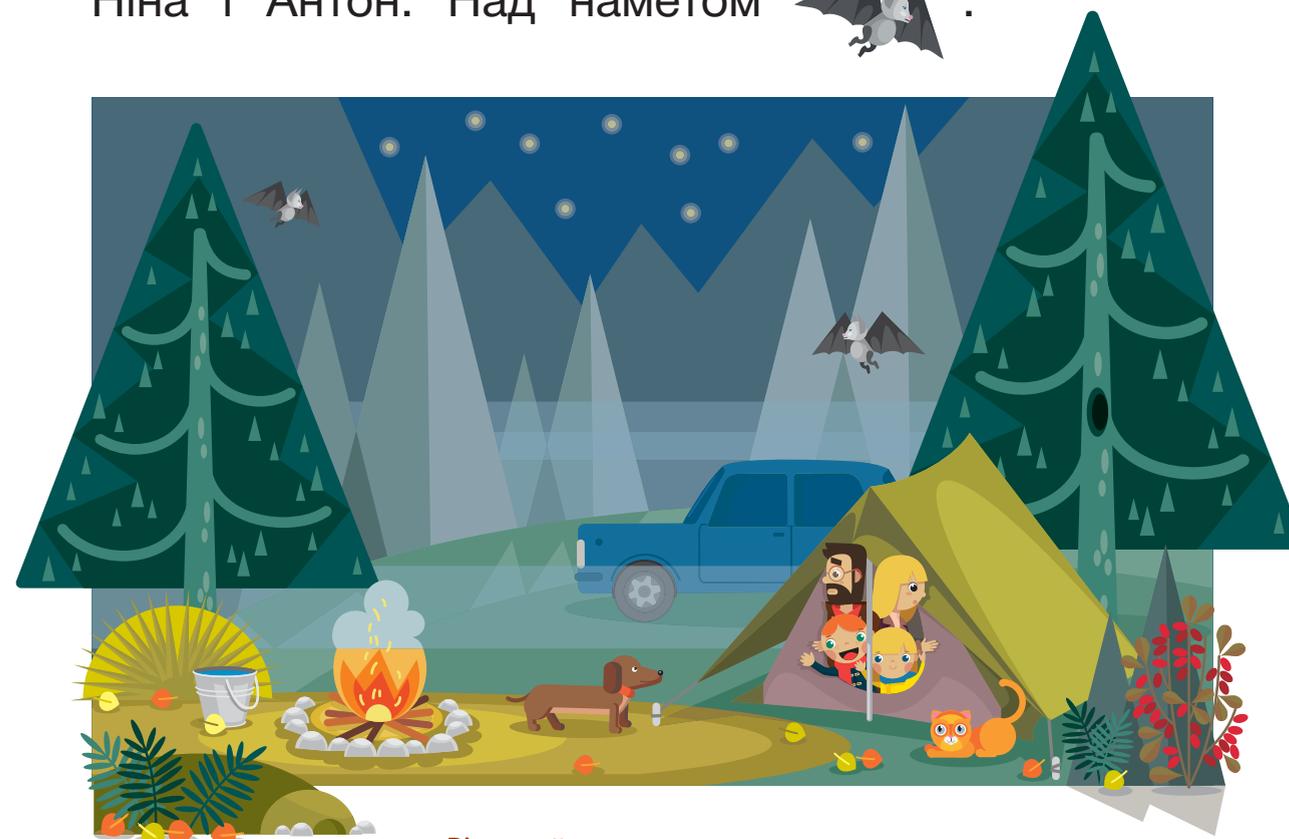
5	4	1	2	3
А	Н	Т	О	Н

3	1	2	4
Н	і	н	а

• Виконай перетворення.

Темно. Тане туман. У наметі мама, тато, Ніна і Антон. Над наметом .

• Відшукай на малюнку предмети, у назвах яких є звук *н*. Складіть у парах запитання до малюнка і дайте на них відповідь.

Тверді та м'які приголосні звуки

ми	ни	ти	ди	— ●
мі	ні	ті	ді	= ●
тмі	дні	мті	мді	— = ●
ітм	ідн	ітн	імд	● — —

- Порівняй. Назви м'які приголосні. Знайди серед складів слова.

 Дана, Діна, Ада, Адам.

- У якому слові є м'який приголосний?

Дани на У антена домі .

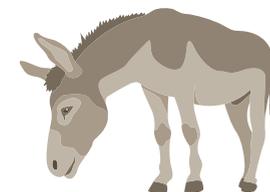
- Склади речення.

 Дім бобра — хатка. Він будує її на болоті або річці із хмизу та мулу. Часом висота хатки — три метри. Вхід завжди під водою. Є пла-тфор-ма з гілок — для від-по-чин-ку. Взимку в хатці тепло. У бобрів великі сім'ї. Діти живуть із батьками до двох років. Люди, мабуть, вчилися у бобрів будувати споруди на воді.

іду́
іде́
ідетé
ідемó
ідімо

Ні на
Ін

- Склади слова. У якому слові є м'який приголосний?

ДЛЯ ІА БУДУЮТЬ ХАТИНКУ

— Я оце подумав, — сказав Пух, — у тебе є будиночок, і в мене є будиночок, і будиночки в нас дуже гарні. Треба щось для Іа збудувати.

— Це, — сказав Паця, — Грандіозна Ідея. — По той бік лісу була купа гілляк. І всі зібрано докупі.

А Крістофер Робін цілий ранок подорожував до Африки. Саме зараз він зійшов з корабля і міркував, що там коїться назовні, аж раптом хтось постукав у двері. То був Іа.

— Сніг і досі йде... І зимно... Ти часом не бачив тут якої-небудь хатинки або будиночка?

— Якого будиночка? Хто там живе?

— Я принаймні думав, що живу, та, мабуть, уже ні. Зрештою ми ж не можемо — кожен — мати по хатинці. Що справді цікаво: коли я вранці йшов з дому, то він там був. А коли повернувся, його вже не було.

Дуже швидко приятелі дісталися того клаптика поля біля лісу, де вже не було Віслучкової хатки. Аж тут вони почули по той бік лісу густий ведмежачий голос, який співав, що сніг мете. А тоненький голос підспівував: «Тід-ділі-пом!»

— Гей, Пуше! — крикнув Крістофер Робін.

— Та це ж Крістофер Робін, — вигукнув Пух.

— Він там, за лісом, де ми брали оці дрючки, — визначив Паця. І друзі пішли туди.

Поки Крістофер Робін розповідав про Зниклий Віслучковий Дім, очі Пуха і Паці ставали все більшими.

— І з чого він був зроблений? З гілляк, дрючків і хмизу? — сказав Пух.

— А в чому справа? — поцікавився Крістофер Робін.

— Справа в тому, — сказав Паця і глибоко задумався. А потім додав: — Тільки тепліше.

— Де тепліше?

— По той бік лісу, де стоїть Віслучкова хатка.

— Моя хатка була тут. Я сам її тут будував.

— Ходімо, сам подивишся.

...Вони повернули за ріг — і там справді була Віслучкова хатка.

— Така гарна, як і раніше. А місцями навіть краща, — сказав Іа, вийшовши зсередини. Мабуть, вітер її проніс над лісом і знову опустив.

Александр Алан Мілн. «Вінні-Пух і всі-всі-всі».

Переклад Інни Мельницької, Ігоря Ільїна,

Олександра Кальниченка

- Якої помилки припустилися Пух і Паця? Чи можна Пуха, Пацю, Крістофера Робіна та Іа назвати справжніми друзями?

Кк

кіт
кіт

= ● —

ка ко ку ке ки кі
ак ок ук ек ик ік
кна кно кну кне кні кні

ка-ка-о кіно кок Мена
ка-нат океан ко-кон Монáко
ман-ка окуні коні Мон-тá-на
ни-тка ко-ток ко-ман-да Канада

Кут — куток — коток — моток.

У Ніни котик Тимко.
— Ніно, де ниткі?
— У кімнаті. Кіт котив моток у куток.
— Кота ніде нема. І нитóк нема.
— Ниткі тут, мамо, на комоді.

• Хто розмовляє? Прочитайте за особами. Як можна назвати текст?

Нитка тонка, а канат ...
Коні у ... , а окуні у ...

• Доповни речення.

↔
КОК
КОТОК

Кит пливе по океану — кіт із миски їсть сметану.

• Що не так?

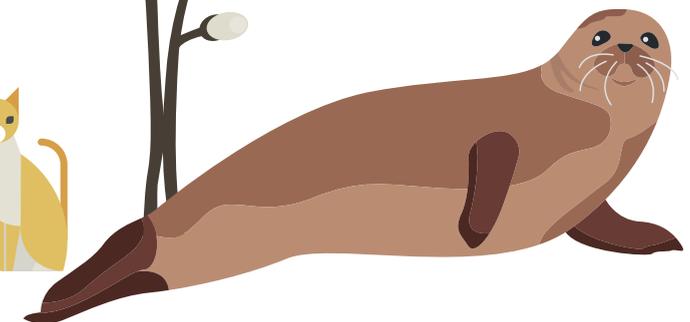
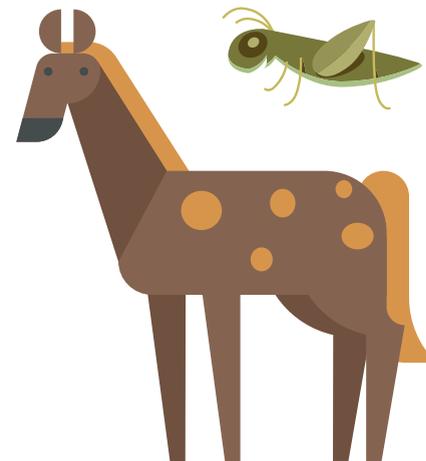

У собак є дикі родичі. Це вовки, лисиці, шакали, койоти. У котів теж за-ли-ши-ли-ся грізні родичі в дикій природі. Це лев, тигр, ле-о-пард, барс, пума, ягуар, рись.

Собак людина при-ру-чила най-пер-ши-ми. Вони до-по-ма-га-ли їй добувати харчі й за-хи-ща-ти-ся. Коти теж багато тисяч років поряд з людиною. Їх приручили в Дав-ньо-му Єгипті, щоб рятувати врожай від мишей. Собак і котів треба поважати і не забувати, що все-таки вони хижаки.

• Як можна назвати текст?

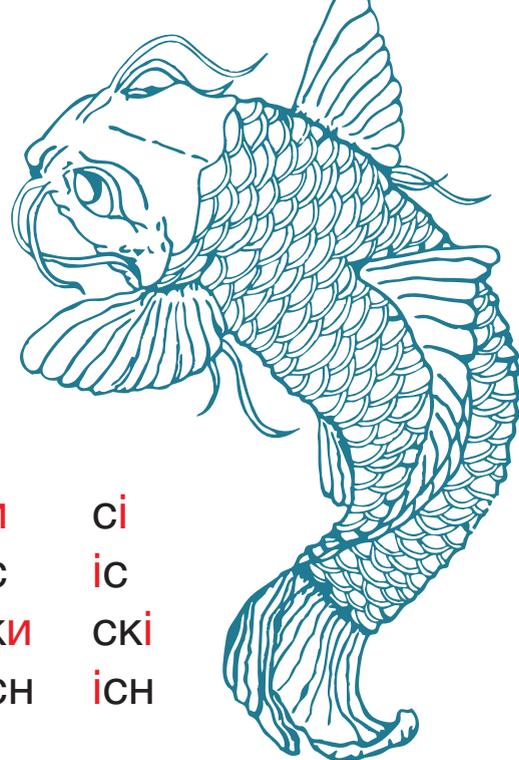
ДЕ КОНИКИ? ДЕ КОТИКИ?

Кіт у океані.
Кит у кімнаті.
Кіт — котик,
а КИТ — кітик.

• Так чи ні?

С с

СОМ

СОМ

— • —

са	со	су	се	си	сі
ас	ос	ус	ес	ис	іс
ска	ско	ску	ске	ски	скі
асн	осн	усн	есн	исн	існ

СИТО	СО-СНА	КОСА	СТО
СИН	НА-СОС	САНИ	МІ-СТО
СІ-ТКА	СОН	САН-КІ	СТА-ДІ-ОН
СУ-СІД	КУ-СОК	СУМ-КА	КО-СМОС

У Антона один сом. Сому сумно самому.
 А у Антоніни сім сомиків. У Дениса 3 такси.
 А у Соні 3 соні. У тата Тіни коні-скакуни.

Сад, садок, сидіти, садити.

• Яка буква пропущена?

а с к а

а с к а

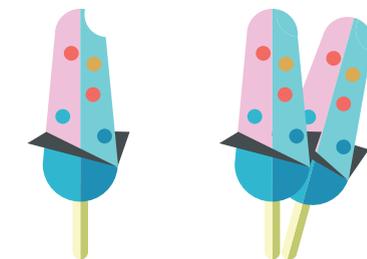

с і

= • —

с і

ескімо

кекс — кекси
 текст — тексти
 диск — диски
 кактус — кактусики

міст — мости
 місто — міста
 стіна — стіни
 каса — каски

• Знайди помилки.

Коти і кити — Соми, окуні і скати —

— дикі, а коні і —

• Добери свої приклади.

Теніс — тенісист, тенісистка.
 Таксі — таксист, таксистка.
 А інститут? Студент, студентка.

• Знайди серед слів назви професій. А які професії ти знаєш?

Хтось має котика чи песика. А хтось пташку чи мишку. А ве-те-ри-нар лікує всіх. Людина може сказати або показати, де болить. Тва-ри-ни мовчать.

Зате песик може за-гар-ча-ти. Котик по-дря-па-ти. Пташка — дзьо-бну-ти. А ве-те-ри-нар має завжди бути добрим. Також він мусить мати міцні нерви, швидко думати і бути сильним.

• Про кого цей текст — про котика і песика чи ветеринара? Придумай назву тексту.

ЩОДЕННИК ФОКСА МІККІ

Моя хазяйка Зіна більше схожа на фокса, ніж на дів-чин-ку. Верещить, стрибає, ловить руками м'яча (ротом вона не вміє) і гризе цукор, зовсім як песик. Я навіть думаю — чи не має вона хвостика?

Учора Зіна хва-ли-ла-ся: бачиш, Міккі, скільки у мене зошитів. А-ри-фме-ти-ка, ди-ктан-ти, твори... А ти, цуцику не-ща-сний, ні говорити, ні читати, ні писати не вмієш.

Гав! Я вмію думати — і це най-го-лов-ні-ше. Що краще: здатний думати фокс чи балакучий папуга? Отож-бо!

Читати я трошки вмію — дитячі книжки з дуже великими літерами.

Писати... Смій-те-ся, смій-те-ся! — писати я теж нав-чив-ся. Щоправда, пальці на лапах у мене не за-ги-на-ють-ся, я ж не людина і не мавпа. Але я беру олівець до рота, наступаю лапою на зошит, щоб він не совався, — і пишу.

Спочатку букви були схожі на роз-чав-ле-них дощових черв'яків. Але фокси набагато ста-ра-нні-ші за дівчаток. Тепер я пишу не гірше від Зіни. Ось тільки не вмію го-стри-ти олівців. Коли мій за-ту-пи-ться, я біжу ти-хень-ко до кабінету й тягну зі столу за-го-стре-ні людьми не-дó-гри-зки.

Саша Чорний

ХТО НА ПОВІДКУ

Таксу, спритну та швидку,
Я веду на повідку.
Рветься такса з повідка —
Аж болить мені рука.
Ну чому ж вона така —
Надто спритна та швидка?

А вона, як раз в той час,
Ось що думала про нас:
— Я тягну на повідку
Цю істоту нележку.
Ну чому ж вона така —
Надто не-по-во-ро-тка?

Так воно у світі є —
Кожен думає своє...

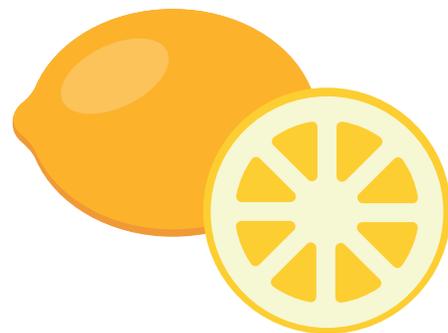
Григорій Фалькович

- Що думала такса?
Що думав господар?

Лл

Що я їм

ЛИМОН
лимóн
- • | - • -

ла ло лу ле ли лі
ал ол ул ел ил іл
лал лол лул лел лил ліл
тла тло тлу тле тли тлі

ла-ма мило слон літо
ла-ма-на ли-мо-над ма-сло лі-так
ко-ло стіл скло клі-тка
мо-ло-ко ко-тле-та склад слід

Міли . Ма-сти-ли маслом. Солили .
Лили́ молоко. Налили́ соку. Полили́ сад.

 Алла — Елла, мелó — селó, лин — млин,
сон — слон, ліс — лис, малá — ма́ла.

Лимон, малина, калина,
алóе та мед — ліки.
Малина і мед — солодкі.
Лимони кислі. А калина
і алóе?

• Що зі згаданого в тексті пропущено на малюнку?

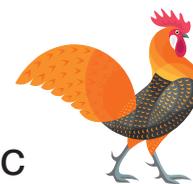

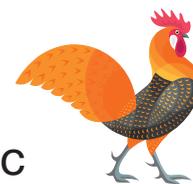
ЛИСИ

óлені та лосі

КОТИ

• Склади речення за схемою.

Лис ніс у ліс. А котик?

• Яку казку нагадало це речення? Добери слова до схем.

ло мо ко, сло ма, та сме на, со ски си.

• Склади слова. Яке слово зайве?

Олена, Аліна, Антон, Ліна, Наталка, Микола, Ліда.

• Кого більше — хлопчиків чи дівчаток?

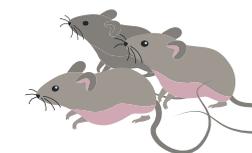
Мама у Мілáні. А Міла і Лана у Ма́лині.
Улітку Міла і Лана літали літаком до Мілана.

• Хто? Де? Що робили? Коли?

 Алла їла сало. Сала було мало.
Ми спитали Аллу: «Де поділа сало?»

• Прочитай речення повільно, а потім все швидше.

сметана

- • -
= • -

П п

плита
плита́

па по пу пе пи пі
ап оп уп еп ип іп
пан пон пун пен пин пін
спа спо спу спе спи спі

по-ле па-ти-сон па-сі-ка ка-пу-ста
по-суд па-ста па-ска ком-пот
о-по-ло-нік па-сти-ла суп ка-на-пка

Липа — лапа, пан — пані,
пані — лані, паста — паска.

↔
ПОТОП

У Поліни і-ме-ни-ни. Ми на пікніку. Сидимо на
ки-лим-ку. Мама Поліни спекла і .

Пані у панамі (то су-сі-дка) налила компоту і соку.
У пакетах — купа .

Поліні : мама і тато — самокат і песика

Пусика. Тітка Дана — кеди, Ніна — пі-а-ні-но.
Да-нил-ко — КОЛОСОК , там наліпки.

А песику дали кістку. І у песика іменини!

ЗАЙЦІ В ПОЛІ ВАРЯТЬ БОРЩ

Коли йде осінній дощ,
Зайці в полі варять борщ.
Зайці варять борщ у полі
З буряків та бараболі.
Зайці моркву в борщ кладуть
І капусту в борщ січуть.
Листя кидають із лавра,
Щоб удався борщ на славу.
І на славу в зайців борщ,
Коли йде осінній дощ!

• Знайди на малюнку предмети,
у назвах яких ти чуєш звук *п*.
Пригадай, що зайці кладуть
у борщ. Назви слова, що риму-
ються.

Євген Гуцало

Аліна помила листки салату, томати, ,
Посікла, поклала у миску. Потім по-со-ли-ла,
полила .

Тато і Данило на-ма-сти-ли маслом тости.
Мама спекла лина. Полила ли-мó-нно-ме-дó-вим
соусом. Ото сні-да-нок!

- Перекажи, як готували сніданок. А що ти любиш їсти на сніданок?
Чи допомагаєш ти щось готувати?

СКОРОМОВКА

Ми пла́кати —
Не пла́кали:
Нам пла́кати
Нема́ коли.

Грицько Бойко

 Пла́кати — плака́ти.

ПЛАКАТ